

Imolai Judit:

PISKÓTA HABBAL

Kritika: A FREESZFE ÉDES ANNA SZÍNELŐADÁSA A KUGLERART SZALONBAN
2024. november 14.

Társasházban lakásszínház – Otthon

Pesti belváros, patinás kapualjból nyíló lépcsőház, többszobás nagypolgári lakás, magas mennyezet és rengeteg régi bútor, terítők, szőnyegek, könyvek, képek, sütemények. – Mintha vendégségbe érkezne az ember, a **FREESZFE szervezésében a KuglerArt Szalonban** családias a hangulat várja a nézőket az **Édes Anna** című előadásra.

A szereplők természetesen, magától értetődően fogadják az érkezőket, az előadás a nagy nappaliban van, a szoba másik felében foglal helyet a kéttucat néző. Közvetlenül ugyanabban a térben, a nézők egészen közelről látják a színészek arcjátékát, mozgását, hallják hangjukat, minden közvetlen és emberi, az azonnali bevonódás garantált. A nappali úgy van berendezve, hogy a többszobás lakás ajtóit pontosan akként használhatók, mint egy színpad kijáratai, csak hogy itt már eleve adott a Kosztolányi regényében megírt helyszín, a nagypolgári otthon.

Ezzel itt a régebben alternatív játszóhelyként ismert „otthonszínházak” reneszánsza kel életre, hiszen most egy szalon ad otthont a kis független színházi társulatnak. Együtt van jelen a régmúlt összes tárgya, képzőművészeti alkotások, tér a találkozni vágyóknak, befogadás a játszani akaróknak, lehetőség a kultúrára nyitottaknak. A színelőadás valóban előadás, és az élmény egy társasági eseményre hasonlít, mint amilyen vendégségekről Kosztolányi az eredeti regényben írt.

KuglerArt Szalon. Foto: Imolai Judit

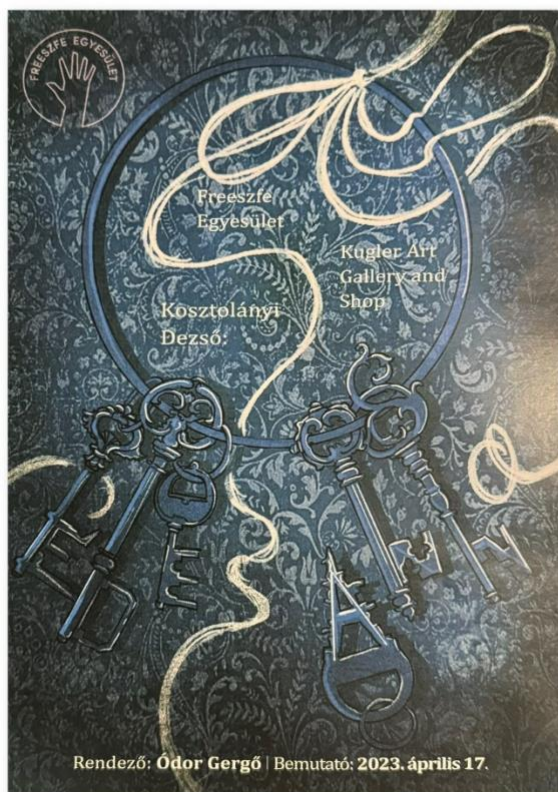
Édes Anna a színpadon

Pontosabban, a nappaliban. Kosztolányi regényében Vízy Kornél és felesége, Angéla 1919-ben az Attila utcában új cselédet keres, Ficsor házmester ajánlja Annát, a dolgos árvalányt. Vízyné minden úri összejövetelen dicsekszik dolgos cselédjével, az összes létező munkát ráterhelik, a háta mögött kibeszélik, hogy enni sem szeret, csak dolgozni. Nem fogadja el a piskótát. Vízékhez érkezik Jancsi, hogy Kornél a bankvilágban munkához segítse, de ő Józsi barátjával csak mulatozni jár, majd – kihasználva a házaspár távollétét – elcsábítja és teherbe ejti Annát. Jancsi a „szégyen” ellen olyan szert ad a lánynak, amelytől majd elvetél. Később Annának udvarolni kezd a házhoz

járó kéményseprő, de Báthory csak dajkát keres a lánya mellé. Anna a házasságba menekülve mégis fel akar mondani, mire Vízyné hisztériával maradásra bírja. A Vízy előléptetésére rendezett estélyen jelen van Moviszter doktor és felesége is, ahol a nővel Jancsi flörtölni kezd, ekkor Anna váratlan tetteket követ el. Anna teleeszi magát csirkével és piskótával, és éjjel egy konyhakéssel megöli Vízy Kornélt és Angélat. Senki nem érti a gyilkosság okát. Moviszter doktor védi a lányt, elmondja, hogy rosszul bántak vele.

A regény alapján **Ódor Gergő írta a forgatókönyvet**, és rendezésében szerepeltőzéssel és egyes történetrészeknél átkötő narrációval oldotta meg a regény színrevitelét. Hat szereplő játssza a darabot, **Anna szerepében Szaplanczay Mária**, a többi színészre két-két szerep jut. Sőt, a Moviszter doktort és Józsit is játszó **Birta Márton zongorajátékkal teremti meg a szalonhangulatot**, sanzonnal kezdenek, zenei aláfestéseket zongorázik, az előadásban a házi zenélés és közös éneklés is szerepet kap. **Szacsvai István** tartja kézben a teljes délutánt, érkezéskor barátságos házigazda, majd házmester, később Jancsi szerepében ellenállhatatlan csábító – erős kisugárzású személyiség, magávalragadó aurája van, uralja a színpadot és hitelesen játszik.

Az előadás tempója végig lendületes, sodrása feszes, másfél órában lezajlik Anna tragikus története. A szereplők a több ajtó használatával és néhány ruhadarabváltással el tudják érni azt, hogy bámulatos szerepflexibilitással egyik karakterből a másikra állnak át, a gyors átalakulásukkal fenntartják a történet mozgalmasságát. Egyes regénybeli szereplőkről úgy beszélnek, mintha színpadon is látnánk őket, és ez a dramaturgiai bravúr azt az érzetet kelti, mintha még több szereplő is lenne a színpadon, vagyis a nappaliban. A kreatív rendezés közel hozza a nézőkhöz a teljes történetet, habár a végső jelenetről, a gyilkosságról már csak beszélnek.

ÉDES ANNA
Kosztolányi Dezső regénye alapján a szövegkönyvet írta: **Ódor Gergő**

Játsszák:
Birta Márton
Borköles Bence
Szacsvai István
Szaplanczay Mária
Tóth D. Zsófia
Zilahy Anna

Dramaturg konzulens: **Hámor Anna**
Zenei vezető: **Birta Márton**
Látvány: **Domahidy Veronka**
Produkción asszisztens: **Elefánti Emma**
Rendezőasszisztens: **Magyar Boglárka**

Rendező: **ÓDOR GERGŐ**
Bemutató: 2023. április 17.

“A piskóta elkészítéséhez a tojásokat szétválasztjuk. A fehérjét kemény habbá verjük (ez géppel is végezhetjük). A sárgáját pedig kikeverjük a cukor felével. Az ember félni kezd, nem tudja kikkel él együtt. Amikor a fehérje már kemény, beleszórjuk a maradék cukrot, és még egy kicsit verjük tovább. Körülötte mindenki azt találhatja: miért? A felvert tojásfehérjéhez hozzáadjuk a sárgáját (ezt is csinálhatjuk géppel, de a leglassúbb fokozaton). Ezután egy kanál segítségével óvatosan és apránként hozzáadjuk a lisztet, és minden adagolás után átkeverjük. Nincs olyan, amit ne lehetne rábizni, és nincs olyan, amit ne tenne meg. A piskótátésztát kivajazott, lisztezett vagy sütőpapírral bélelt tepsibe öntjük, és 160 fokra előmelegített sütőben kb. 20 perc alatt készre sütjük. Tíz hónapnyi kifogástalan munka és megbecsültség után brutálisan meggyilkolja munkaadóit. Közben nem szabad a sütő ajtót nyitogatni!”
Forrás: mindmegette.hu, Elronhatatlan piskóta recept

Helyszín: **KuglerArt Szalon Gallery and Shop – V. kerület, Sütő u. 2.**

Grafika: Domahidy Veronka

Fiatalok

Anna két helyen szolgált korábban dajkaként, ezután érkezik új munkahelyére Vízékhez. **Főszerepben Szaplanczay Mária, alakításában** nézőként egy fiatal, ártatlan, csendes, visszahúzódó lányt látunk. A valódi kora szerint is fiatal művésznő a viszonylag szótlan szerep ellenére, a karaktert arcjátékkal és testbeszéddel mélyen és drámaian adja át, közelről követhetjük a tekintetét, könnyeit, lelki változásait. Amikor a nagyságos urak parancsolgatnak neki, egymást túlkiabálva egymással párhuzamosan osztják az újabb és újabb feladatokat, Anna megismétli a

tennivalókat, hatalmas hangzavarban tetőzik a káosz, ebben az egyre hangosabb kiabálásban Anna magáról kívülállóként beszél. „Nincs olyan, amit ne lehetne rábízni, és nincs olyan, amit ne tenne meg.” Természetes megjelenéssel, mégis súllyal és nagy hatással játszik, Anna alakításának két csúcspontja a szerelmi jelenetek és a gyermeke elvetélése. A csábítás idejében a játékosságban kamaszos naivitás és vidámság érzete sugárzik, a magzatelhajtás után fájdalom és mély sodródó zuhanás sajdítja a szívet. Anna kiszolgáltatott helyzetére és a veszteség fájdalmára nincsenek szavak, a lány a szoba közepén kesergőt, egy népdalt énekel. Az intimitás érzékeltetése egyaránt zseniális a rendezői megoldásokban is a nappali közepén, és a színészek játékában is. A néző testközelből tapasztalja meg az áramló érzelmeket.

Édes Anna – FREESZFE – KuglerArt Szalon. – Foto: Imolai Judit 2024.nov.14.

Patikárius Jancsi: Szacsvai István; Édes Anna: Szaplanczay Mária

Irgalom és egyenlőség

Az újszerű dramaturgiával és a kettős szereposztással valóra vált az, hogy Kosztolányi regényének teljes története színre került, viszont ez a rendezés az eredeti szövegtől a mai kor felé közeledett. Habár a szalonkörnyezet miatt a nézőnek időutazásban van része, és egy régi világba csöppen az ember, mégis a rendkívül fiatal színészek és a díszletek, ruha és smink (smink hiánya), az alakok akár a mostani modern utcán is szembejöhethetnének velünk!

A szereplők természetesekek, hitelesek, tehetségesek, átéléssel és szívből játszanak. A színészek azt is sikeresen oldják meg, hogy a kettős szerepeknél az ellentétes karaktereket is képesek jól alakítani, Ficsorból Jancsi (Szacsvai István), Angélából (Tóth D. Zsófia) cselédlány, Moviszter doktorból (Birta Márton) Józsi, Moviszternéből (Zilahy Anna) cselédlány, Kornélból (Borköles Bence) Báthory kéményseprő lesz. Az úrból-szolga váltásoknál a rideg és távolságtartó modort felváltják a személyzet színes szóhasználatai és közvetlen emberi gesztusai, mindezt egy-egy ruhadarab váltással és főleg a színészi karakterjátékkal oldják meg.

Az eredeti regényben, és egy régi film változatban is (főszerepben Törőcsik Marival) nagyon erős az úr-szolga viszony éreztetése, és a nagyságos asszony rideg keménysége egy magasabb rendű társadalmi osztályt ábrázol. Ódor Gergő rendezésében és a fiatal színitársulat előadásában a színészi játék megmutatja az antagonisták karakterek lelkét is, főleg az Angélát játszó Tóth D. Zsófia a tipródó úrnő képét mutatja, és kevésbé a zsarnokit. Ezzel valamelyest be is mutatják Moviszter doktor elméletét, hogy „mindenki egyformán ember”.

Az Édes Anna című darab több, mint százéves időutazás múltán most frissen és tartalommal telve érkezett „otthonra”, a KuglerArt Szalonba. A FREESZFE színészei segíthetnek abban, hogy szerepcsere-mutatványaikkal érzékenyítsék a nézőt: habár nem szeretjük kimondani, újra egyre nagyobb a távolság gazdag és szegény, hatalmas és elnyomott között. Lelki árvák, kallódó sorsok keresik a közösséget, a befogadó otthont, amelyért bármit megtennének. Észrevesszük-e az Embert a másikban? A regényben Anna élete, lényé nyom nélkül múlik el – itt a színen végig „jelen” van. Kosztolányi Dezső annak idején filozófikus önmagát is a darabba írta, az ő szavai szólnak Moviszter doktor szerepéből. „Ridegen bántak velem. Ez volt mindig az érzésem. Szeretet nélkül bántak velem. Szívtelenül.”

Merthogy bármilyen szerepbe is hoz az élet, sodródik az ember, a lélek nem csak a fizetségért él. Szemtanúi vagyunk az urak és a szolgák világának, ma is vannak ispánok és cselédek. Nem változott itt semmi, és ebben a színházban meg is lehet ezt nézni.

„Most megint ősz van. A kocsmában mustot árulnak, a gyermekek játszanak a lepottyánó, politúros vadgesztenyékkel. Hullanak a levelek.

De a korona is egyre hull. Árfolyama: 0,22. Az emberek kétségbeesnek, hogy lehet majd ily alacsony árfolyam mellett enni, ruházkodni, fűteni, s remegve tekintenek a közelgő tél elé.”

Édes Anna – FREESZFE – KuglerArt Szalon. – Foto: Imolai Judit 2024.nov.14

Szereplők balról jobbra:

Tóth D. Zsófia, Szaplóczay Mária, Zilahy Anna, Birta Márton, Szacsvai István, Borköles Bence